

Предлог

На основу члана 40. тачка 6. Статута општине Кањижа („Службени лист општине Кањижа“, бр. 2/2020 - пречишћен текст) и члана 4. Одлуке о подизању и одржавању споменика и спомен обележја на територији општине Кањижа („Сл. лист општине Кањижа“, бр. 6/2013 и 2/2017 – др. одлука) Скупштина општине Кањижа, на седници одржаној __. ____ 2023. године, донела је

О Д Л У К У
о постављању спомен табле на зграду Месне заједнице Кањижа

Члан 1.

Поставља се спомен табла у знак сећања на историјски важан датум насељеног места Кањижа: на 28. јун 1751. године када је Марија Терезија повељом осигуравала статус трговишта Кањижи, на зграду Месне заједнице Кањижа, у Кањижи која се налази на адреси ул. Карађорђева бр. 17, на катастарској парц. бр. 907 уписаној у ЛН бр. 5087 КО Кањижа, са десне стране од улаза у зграду.

Члан 2.

Спомен табла димензија 80 x 50 cm, израђује се од гранита/мермера црне боје.
На спомен таблу исписује се текст на српском језику ћириличким писмом и на мађарском језику, и то:

„28. јун 1751.

Кањижа је добила статус слободне варошице са правом одржавања вашара

1751. június 28.

Magyarkanizsa mezővárosi rangot és vásártartási jogot kapott”

На спомен таблу ће бити угравирана прва страна повеље.

Члан 3.

Средства за израду и постављање спомен табле предвиђена су у буџету Месне заједнице Кањижа.

Члан 4.

Ову Одлуку објавити у „Службеном листу општине Кањижа“.

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
Општина Кањижа
Скупштина општине Кањижа
Број: 02-___/2023-I
Датум: __. __. 2023. године
Кањижа

Председник Скупштине општине
Роберт Лацко

Образложење

Предлагач: Комисија за споменике и називе улица

Правни основ: Статут општине Кањижа („Службени лист општине Кањижа“, бр. 2/2020 - пречишћен текст), Одлука о подизању и одржавању споменика и спомен обележја на територији општине Кањижа („Сл. лист општине Кањижа“, бр. 6/2013 и 2/2017 - др. одлука)

Разлози: Месна заједница Кањижа обратила се општини Кањижа са иницијативом да се на зграду Месне заједнице Кањижа, која се налази у Кањижи, на адреси ул. Карађорђева бр. 17, на катастарској парц. бр. 907 уписаној у ЛН бр. 5087 КО Кањижа постави спомен табла поводом дана месне заједнице Кањижа и у знак сећања на историјски важан датум насељеног места Кањижа: на 28. јун 1751. године када је Марија Терезија повељом осигуравала статус трговишта Кањижи.

Одредбама члана 4. Одлуке о подизању и одржавању споменика и спомен обележја на територији општине Кањижа („Сл. лист општине Кањижа“, бр. 6/2013 и 2/2017 – др. одлука) утврђено је да се споменик, односно спомен обележје подиже, поставља на основу одлуке Скупштине општине. Одредбама члана 5. наведене Одлуке утврђено је да иницијативу за подизање споменика, односно постављање спомен обележја може дати свако физичко или правно лице, да се иста подноси у писаном облику, уз графички прилог са образложењем, а може да садржи и предлог места - локације за подизање споменика, односно спомен обележја. Иницијативу Месне заједнице Кањижа размотрила је Комисија за споменике и називе улица и тргова на седници одржаној 3. маја 2023. године и дала позитивно мишљење. Овим предлогом утврђује се место - локација на којој се спомен табла поставља, димензије спомен табле и текст исписан на спомен таблу, као и обавезе Месне заједнице Кањижа у погледу финансирања израде и постављања спомен табле.

Ознака извршиоца и рок за извршење: Скупштина општине Кањижа – 23. седница

Извор средстава потребних за реализацију: За реализацију ове одлуке додатна средства из буџета општине нису потребна.

МЕСНА ЗАЈЕДНИЦА КАЊИЖА * MAGYARKANIZSA HELYI

24420 Кањижа, Карађорђева бр.17.
Тел.: 024/4874-012; 024/4874-293
mzkanjiza@gmail.com

Број рачуна: 840-804645-38, 840-30235845-09 Управа за трезор
ПИБ број: 100788638 Матични број: 08025690 Шифра делатности: 8411

**Скупштина општине Кањижа
Комисији за споменике и називе улица и тргова**

Предмет: Иницијатива за постављање спомен табле

Поштовани,

У прилогу овог дописа достављам образложење Месне заједнице Кањижа за постављање спомен табле на згради Месне заједнице Кањижа (ул. Карађорђева бр. 17.), поводом дана исте и у знак сећања на историјски важан датум насељеног места Кањижа: на 28. јун 1751. године када је Марија Терезија повељом осигуравала статус трговишта Кањижи.

Величина табле: 80x55cm

Натпис: Марија Терезија је 28. јуна 1751. године повељом доделила Кањижи статус слободне варошице. Mária Terézia 1751. június 28-án kiváltságlevélben biztosította Magyarkanizsának a mezővárosi rangot.

Илустрација: прва страница повеље

Материјал: гранит/мермер

С поштовањем,

Прилог:
-као у тексту

Месне заједнице Кањижа:
Довин Палфи

KANIZSA MEZŐVÁROSI JOGÁLLÁSA

Előzmények:

A százötven éves török hódoltságidején a Tisza mente és ezen belül Kanizsa is elnéptelenedett. A lakosság teljes eltűnése a török uralom végnapjaiban a bécsi háború idején következett be. A felszabadító háború után a Balkán-félszigetről menekülő ortodox, szerb lakosság telepedett le Kanizsán is. A Magyar Királyság déli részén új otthonra talált szerbeknek már 1690-ben a bécsi kormányzat privilégiumot adott, amely vallási gazdasági jelleggel bírt. A Tisza menti határőrvidék részét képezte a kanizsai sánc is, amelynek lakói szükség esetén katonai szolgálatot teljesítettek, békés időszakban gazdálkodtak. Az Oszmán Birodalom hanyatlásával a Tisza-menti határőrvidék elvesztette jelentőségét és ez miatt a XVIII. század negyvenes éveiben elkezdődött a katonai határőrvidék ún. polgárosítása, azaz visszatagozódása a megyerendszerbe. Ez a folyamat csalódást váltott ki a korábban kiváltságos helyzetben lévő szerb lakosság körében és többségük ekkor Szerémségben, Bánátba sőt a távoli Orosz Birodalomba költözött.

Mária Terézia 1751-es kiváltságlevele:

A terület újbóli elnéptelenedése miatt Mária Terézia jelképesen 1751. június 28-án, a szerb ortodoxok számára kiemelten fontos ünnepen, Szent Vitus (Vidov dan) napján 14 Tisza menti településnek adott kiváltságlevelet, amellyel biztosította a régióknak, hogy a Magyar Királyság legkedvezőbb társadalmi és gazdasági helyzetű kerületeinek sorába emelkedjen. Így létrejött a Tisza menti kamarai kerület. Ennek a kiváltságlevélnek a 18. pontja határozta meg még két település (Zent és Becse) mellett Kanizsa mezővárosi rangját . A mezővárosi rang biztosította Kanizsa számára az évi és heti vásártartás jogát. Az éves vásárokat május elsején és szeptember 19-én tartották meg, míg a heti vásárok napja a csütörtök volt. A mezővárosnak önkormányzati joga volt, tehát volt bírója (a mai polgármesternek felelne meg), főjegyzője, akik munkáját egy 20 tagú adminisztráció segítette. A kiváltságos kerület és így Kanizsa mezőváros lakossága az adók többségétől mentesült, pl. nem kellett kilencedet és tizedet fizetniük, robotolniuk.

A kiváltságlevél kiadása után két évvel később elkezdődött a magyar lakosság betelepülése Kanizsára. A kiváló minőségű, de megműveletlen fölterületek vonzották a szegény sorban élő magyar jobbágyokat. Egy évtized alatt a mezővárosban már háromszor annyi katolikus magyar élt, mint ortodox vallású szerb. Az etnikai arányok gyökeres megváltozása súrlódásokhoz vezetett a két nép között. A többségbe került magyarok is részt követeltek maguknak a település irányításából. Ez a megváltozott helyzet eredményezte azt, hogy Mária Terézia 1774. augusztus 8-án egy újabb kiváltságlevelet adjon ki, amellyel a privilégiumot kiterjesztette a kamara kerületbe, így Kanizsára is betelepült nem szerb lakosságra is. Ennek a második privilégiumnak köszönhetően Kanizsán két évig szerb, majd két évig magyar volt a bírója. A városi önkormányzatnak is 7 szerb és 7 magyar képviselője volt. A város elöljáróinak ismerniük kellett a magyar, a szerb, a latin és a német nyelvet. A XIX. század elejére a két nemzet közötti ellentétek elhalványultak és a harmadik, negyedik generáció tagjai már beszélték egymás nyelvét, legalább alapszinten. Ekkorra már egyre több volt a vegyes házasság is, amely az 1760-as és 1770-es években még elképzelhetetlen volt.

Kanizsa mezőváros státuszát ez az 1774-es változtatás határozta meg az 1848-as forradalomig.